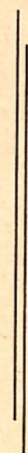

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE
DER NEDERLANDSCHE AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1943

K 244

244

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE OVER 1943

De negende vragenlijst der Volkskunde-commissie bevat een aantal vragen over de benamingen van rogge en tarwe, van de rogge- en tarweschooven en over de wijze waarop deze schooven gebonden en tegen elkaar geplaatst worden; verder over het zaaien van rogge en winter- en zomertarwe, den datum van het verhuizen en het betalen van de pacht, de voorstelling die men geeft aan het slaperig worden van kleine kinderen (Zandmannetje, Klaas Vaak enz.), den tekst en de melodie van het volkslied „Ik heb er de groene straatjes zoo dikwijls ten einde gegaan”, de Sint-Nicolaasviering en tenslotte over sagen, die verbonden zijn met voor- of vroeghistorische grafmonumenten als hunebedden enz.

Hoewel ook ditmaal met de voorbereiding van deze rijk gevarieerde lijst vroegtijdig werd begonnen, bleek het ook nu onmogelijk om ze vóór Oudejaar aan de medewerkers toe te zenden. De vertraging was zelfs van nog langer duur dan het jaar tevoren; eerst eind Januari kon de toezending plaats vinden. Bovendien konden aanmerkelijk minder exemplaren worden afgedrukt dan voor den goeden gang van zaken gewenscht was. Zoo oefenden de tijdsomstandigheden ook in 1943 haar ongunstigen invloed uit op de werkzaamheden van de commissie.

In tegenstelling tot het vorige jaar bleef het aantal medewerkers daarentegen vrijwel stationnair, doordat voor de enkelen, die afvielen wegens overlijden of bedanken, of die door verblijf buitenslands hun medewerking tijdelijk moesten staken, een aantal nieuwe medewerkers werd aangeworven. Door het aanschrijven van nalatige medewerkers kwamen vele, ook oude lijsten binnen, tengevolge waarvan het aantal ingevulde exemplaren van lijst 1 voor het eerst de 2000 overschreed, terwijl de andere lijsten, met uit-

zondering van de laatstverzondene, thans alle in 1000 of meer ingevulde exemplaren aanwezig zijn. Op 31 December 1943 bedroeg het aantal ingevulde lijsten: voor lijst 1: 2008, voor lijst 2: 1474, voor lijst 3: 1490, voor lijst 4: 1325, voor lijst 5: 1337, voor lijst 6: 1090, voor lijst 7: 1036, voor lijst 8: 870. Het bureau streeft er onvermoeid naar, van alle lijsten op zijn minst 2000 exemplaren te krijgen.

In de reeks „Volkskunde” van de serie „Hoekstenen onzer Volkskultuur” verscheen als tweede deel de reeds in het vorige jaarverslag aangekondigde bundel „Vijftig Nederlandse sprookjes”, verzameld door J. R. W. Sinninghe, met een inleiding van den voorzitter der commissie. De samensteller heeft achter deze verzameling een typencatalogus der Nederlandsche sprookjes gevoegd, waarvan de nummers correspondeeren met de bekende lijst van Aarne-Thompson, „The types of the folk-tale”. Ook stelde de heer Sinninghe een „Katalog der niederländischen Märchen-, Ursprungssagen-, Sagen- und Legendenvarianten” samen, die in de bekende uitgaven der FF Communications werd opgenomen. Beide inventarissen maken het Nederlandsche bezit aan sprookjes, sagen en legenden algemeen toegankelijk en mogen alleen om die reden al als een waardevolle bijdrage tot de internationale sprookjesstudie worden beschouwd.

Van het in samenwerking met Zuidnederlandsche folkloristen uitgegeven officieele orgaan der commissie, „Volkskunde”, verschenen in 1943 slechts twee afleveringen van den derden jaargang; de beide overige zullen echter spoedig volgen. Vooral ook wat de uitgave van dit tijdschrift betreft, ondervindt de commissie op uiterst hinderlijke wijze het gemis aan persoonlijk contact met de Vlamingen.

De werkzaamheden van het bureau waren als gewoonlijk van velerlei aard. De heer Sinninghe legde een archief van Nederlandsche raadsels aan, waarin alle tot dusver niet in druk verschenen en in minder toegankelijke uitgaven gepubliceerde volksraadsels bijeen werden gebracht. Verder nam hij uit moeilijk toegankelijke bronnen een aantal Vlaamsche sagen over als vergelijkingsmateriaal

voor latere studies over Nederlandsche sagen. Tenslotte legde hij een verzameling van Nederlandsche volksprophetieën aan, die hij opteekende uit vliegende blaadjes, volksprenten en pamfletten. Het bureau zette het excerpeeren van reisbeschrijvingen, stads- en dorpskronieken en soortgelijke oudere lectuur met het oog op folkloristische gegevens regelmatig voort. De heer Thijs Mol wijdde zich vooral aan de ordening van de kinderspelen uit de verzameling-Boekenoogen, waarbij de heer M. Zwaagdijk, lid der subcommissie voor het kinderspel, ook thans zijn welwillende en zeer gewaardeerde medewerking verleende. Het plan, een afzonderlijke vragenlijst uit te zenden over de kinderspelen, moest voorloopig worden uitgesteld, vooral omdat de uitgaven der commissie daardoor te zwaar belast zouden worden.

Ook in het afgelopen jaar werden de verzamelingen van het bureau door velen geraadpleegd. Bovendien werden tal van vragen zoowel mondeling als schriftelijk beantwoord. De toenemende belangstelling voor de volkskunde vergde veel van de werkkraft van het bureau, dat zich overigens slechts verheugt over dit verschijnsel, dat naar wij hopen niet van tijdelijken aard zal blijken te zijn.

Door aankoop en geschenken nam het boekenbezit van het bureau ook nu weer aanmerkelijk toe. De abnormale prijsstijging van antiquarische boeken verhinderde menigen gewenschten aankoop, terwijl de stagnatie in de boekenproductie evencens haar invloed deed gelden op de uitbreiding der bibliotheek. De namen der schenkers worden oudergewoonte in de bijlage vermeld.

Een bijzondere vermelding verdient de schenking van den heer F. Rombouts te Rozendaal (N.Br.), den bekenden uitgever van straatliederen en liedboekjes, die ons, door bemiddeling van den heer Sinninghe, uit zijn archief een aantal losse liederen en liedboekjes afstond.

Vanwege het Departement van Opvoeding, Wetenschap en Kultuurbescherming werd over 1943 aan de commissie aanvankelijk een subsidie van f 5000.— verleend. Op haar verzoek werd dit eerst tot f 10.000.—, later tot f 13.000.— verhoogd. Deze aanmer-

kelijke toeneming van het Rijkssubsidie houdt verband met de reorganisatie van de personeelsbezetting, die in den loop van 1943 plaats vond, en die samenhangt met de voorgenomen oprichting van het Rijksinstituut voor Nederlandsche Taal en Volkskultuur, waarin de Volkskunde-commissie zal worden opgenomen. Toen na de instelling van dit Instituut, op 13 Juli 1943, weldra bleek dat het nog eenigen tijd zou duren, alvorens de afdeling Volkskunde haar werkzaamheden zou kunnen aanvangen, besloot de commissie om reeds aanstonds enkele voorbereidende maatregelen te treffen, waardoor de overgang naar het Instituut mettertijd vlotter zou kunnen verlopen. In verband daarmee bleek het gewenscht, dat de secretaris en de wetenschappelijke assistente mej. J. C. Daan met ingang van 1 October geheel door de Volkskunde-commissie zouden worden bezoldigd, met de bepaling, dat de secretaris voorloopig tevens zijn functie als zoodanig bij de Dialectencommissie zonder bezoldiging zou blijven uitoefenen. Deze verhooging van den salarispost en de aanstelling van enkele tijdelijke werkkrachten verklaren in hoofdzaak het verzoek om een ruimer subsidieering van Rijkswegen, waaraan het betrokken Departement welwillend heeft voldaan.

Betreffende het personeel van het bureau der commissie valt nog het volgende te vermelden. De heer J. Vuyst, sinds 1 September 1939 als bureau-ambtenaar voor de administratie werkzaam, vertrok ultimo Februari 1943 wegens verandering van werkkring. Als zijn opvolger werd met ingang van 1 April d. a. v. de heer G. J. Schiering aangesteld, die reeds tevoren bij het bureau werkzaam was geweest. Met ingang van denzelfden datum werd mevrouw P. Renooy—Sloof als tijdelijke werkkraacht aangesteld, met ingang van 15 Augustus de heer E. van der Vliet en van 15 September mej. A. van Sorgen. Mej. R. van der Grift ging op 1 Januari van het bureau der Dialecten-commissie naar dat der Volkskunde-commissie over, maar vertrok ultimo Maart wegens verandering van werkkring. De heer Thijs Mol, die sinds 11 Mei 1942 te werk was gesteld vanwege de Commissie tot bestrijding van de werkloosheid te Amsterdam, trad op 8 Mei in dienst van het

Openluchtmuseum. In zijn plaats werd de heer J. P. ter Hart aangewezen, die op 21 Juni in functie trad. De heer M. A. Rotteveel, sinds 1 Januari 1943 als teekenaar werkzaam, ging op 4 October in dezelfde functie naar de Dialecten-commissie over, mevrouw P. Renooy—Sloof ging op 1 October eveneens over in dienst van de Dialecten-commissie.

*Namens de Volkskunde-commissie der
Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

J. DE VRIES, *voorzitter*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester*

BIJLAGE

Lijst van personen, enz., die in 1943 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche Volkskunde.

Bestuur van het Limburgsch geschiedkundig en oudheidkundig genootschap, W. Bloemendaal, J. H. Broekman, Mej. J. C. Daan, M. Duinkerken, C. Glerum P.J.zn., Mevr. W. van Hooff-Gualthérie van Wezel, J. A. Jolles, H. Kleyn, F. Kragt H.zn., Thijs Mol, S. J. van der Molen, Vereeniging „De Hollandsche Molen”, J. van Mourik, Rijksmuseum voor Volkskunde „Het Nederlandsch Openluchtmuseum”, Dr. J. P. Prins, F. Rombouts, G. H. Sekhuis, J. R. W. Sinninghe, J. J. H. Storms, Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, Pater H. Vermeulen C.S.S.R., Dr. A. C. J. de Vrankrijker, Prof. Dr. J. de Vries.